

DAVACI : Ankara Barosu Başkanlığı
VEKİLLER : Av. Mehtap Aykaç, Av. Zeynep Birkan Akır
UETS - (16144-41287-77240)

DAVALI : Cumhurbaşkanlığı / ANKARA
VEKİL : Av. Fatma Turan Taşdemir / Aynı yerde

DAVANIN KONUSU :

1) 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine İlişkin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının **iptali**,

2) 9 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *"bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye"* ve 3. fıkrasında yer alan *"uygulanmasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır."* ibarelerinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla **Anayasa Mahkemesine başvurulmasına** karar verilmesi istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI :

Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca kanun hükmünde sayılan uluslararası sözleşme medeni idari tasarrufla çekilmeye yönelik olması nedeniyle yok hükmünde olduğu, uluslararası sözleşmelerin onaylanmasında kuvvetler arasında görev paylaşımı bulunduğundan, Devletin uluslararası hukuk açısından iradesini bildirme ve uluslararası ilişkileri yürütme görevi yürütme organına verilmişken uluslararası sözleşmeler getirdikleri kurallarla Kanunları değiştirebildiği için Anayasa'nın istisnai durumlar dışında mutlaka onay kanunu ile uygun bulunması gerektiği, yasama organı bir sözleşmenin içeriğini değiştiremeyeceği için Onay Kanununun sadece sözleşmenin ulusal hukukta değişiklik yapmasına izin verilmesi ile sınırlı olduğu, Onay Kanununun yasama organının kanunlarda değişiklik yapılmasına onay verdiği anlamına geldiği ve TBMM'nin iradesinin bu yönde olduğunu gösterdiği, Anayasa ile yasama organına onaylamayı uygun bulma yetkisi verilmesinin ve uygun bulunan sözleşmenin onaylanarak kanun niteliği kazanmasının uluslararası sözleşmeler üzerindeki tasarrufların sadece yürütme organı tarafından yapılamayacağını ortaya koyduğu, Anayasa'nın sözleşmelerin kanunları etkilemesi gerçeğini dikkate alarak, yasama yetkisini dolaylı yoldan yürütmeye devretmemek için böyle bir yöntem öngördüğü, bu şekilde sözleşmelerin yürütülmesi için yürütme organı yetkilendirilmişken iç hukuktaki etki bakımından da yasama organına yetki verildiği, Anayasa'da bir uluslararası sözleşmenin nasıl yürürlüğe gireceği ayrıntılı bir şekilde düzenlenmekle birlikte sözleşmelerin nasıl değiştirileceği, sonlandırılacağı veya yürürlükten

kaldırılacağına ilişkin bir kural getirilmediği, Anayasa'nın sistematiği nedeniyle bu durumlarda da yürürlüğe girmeye ilişkin usulün izlenmesi gerektiği, sözleşme onaylandıktan sonra kanun statüsü kazandığına göre bu statüdeki değişiklikleri sağlayacak ilemin de bir yasama işlemi olmasının sistematik yorumun zorunlu bir sonucu olduğu, Anayasa'nın 104. maddesi ile Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarma yetkisi verildiği, temel haklar, kişisel hakları ve ödevleri, siyasi haklar ve ödevler ile münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda ve kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılamayacağı, özellikle insan haklarına ilişkin sözleşmelerin yürütme yetkisine değil, temel haklara ilişkin olmaları nedeniyle bu alanda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenleme yapılamayacağı, Anayasa'nın sistematiği gereğince kanunlar üzerinde etki doğuran sözleşmelerin de iptirten veya sonlandıran hukuki işlemlerin de bir kanunla uygun bulunması gerektiği, yetki ve usulde paralellik ve ilişkin genel ilkenin Anayasa'da bölük bulunan sözleşmelerin de iptirilmesi ve sonlandırılmasına ilişkin usul açısından geçerli olduğunun açık olduğu, usulde paralellik ilkesi gereğince sözleşmenin feshi ya da uygulama alanının de iptirilmesinin yasama organı tarafından yapılacağı, usulüne uygun olarak yürürlüğe giren uluslararası sözleşmenin kanun niteliği kazanması nedeniyle bu sözleşmenin feshi yetkisinin kanun koyma, de iptirme ve kaldırma yetkisine sahip yasama organına ait olduğu, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayanağı olan 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ekindeki ibarelerle, kanun niteliğinde olan uluslararası sözleşmelerle ilgili tasarruf yetkisinin tek başına Cumhurbaşkanına verilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu, anılan düzenlemelerin iptalini teminen itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne taşınması gerektiği, Anayasa'nın 7. maddesi gereğince yasama yetkisinin, 87. maddesi gereğince kanun koyma, de iptirme ve kaldırma görevlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu, yasama yetkisinin devredilemeyeceği, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin, onaylanması 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunduktan sonra 01/08/2014 tarihinde yürürlüğe girerek kanun niteliği kazandıktan, kanunlar hakkında yürütme organınca işlem tesis edilmesinin fonksiyon gaspına vücut verdiği ve yoklukla malul olduğu, uluslararası sözleşmelerin feshetme yetkisinin yürütme organında olduğu kabul edilse dahi sözleşmenin Anayasa'da Cumhurbaşkanına verilen yetkiler kapsamında feshedilemeyeceği, zira ilim konu sözleşme ile kadınların iddete karşı korunmaları ile yaşam hakları, maddi ve manevi bütünlüğüne dokunulmama haklarının koruma altına alındığı, Anayasa'nın 17. maddesinde kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığına ilişkin haklarının korunduğu, sözleşme ile korunan temel hakların Anayasa'nın 104. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyecek haklardan olduğu, yürütmenin bu hakları düzenleyen bir sözleşme üzerinde tasarruf yetkisinin olmadığı, fonksiyon gaspı iddiası yerinde görülme dahi yürütmeye verilen yetkiler dâhilinde dava konusu Kararın alınmasının mümkün olmadığı ve dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının hukuka aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

DAVALININ SAVUNMASI :

Usul yönünden; Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin idarelerin tamamına karşı yargı yolunun açık olmadığı, düzenlemenin mahiyeti gereği ya da Cumhurbaşkanının Devlet başkanı sıfatıyla yaptığı ve Devletin yüksek menfaatini ilgilendiren idarelerine karşı yargı yolunun kapalı olduğu, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının idareler çerçevesinde tesis edilen ve münhasıran Cumhurbaşkanının yetkisi dahilinde bir idare kararı olduğu ve iptal davasına konu edilemeyeceği, davanın öncelikle bu nedenle reddedilmesi gerektiği, öte yandan; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının üçüncü maddesindeki meslek kurulu ve tüzel kişilere bir tesiri olmadığından davacının iptal davası açmakta menfaatinin bulunmadığı, idareler konu Sözleşmeyle yer alan ilkelerin doğrudan uygulanabilen bir nitelikte sahip olmadığı ve taraf ülkelerin iç hukukunda yaptığı düzenlemeler ile hayata geçirilen nitelikte sahip olduğu ve davanın bu nedenlerle ehliyet yönünden reddi gerektiği,

Esas yönünden; Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 80. maddesinin taraf devletlere Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine herhangi bir zamanda yapacağı bildirimle sözleşmeyi kendisi bakımından feshetme yetkisi verdiği, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, maddenin 2. ve 3. fıkralarındaki istisnalar haricinde uluslararası andlaşmaların TBMM'nin onaylamayı uygun bulmasının ardından Cumhurbaşkanınca onaylandı, uygun bulma kanununun onay idari işlemi olmadığı, andlaşmanın bu kanunla onaylanmadığı, sadece yürütme organının andlaşmayı onaylamasının uygun bulunduğu, Cumhurbaşkanının yürütme organının diğer düzenleyici idarelerinden farklı olarak herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yoluyla ilk elden düzenleme yapabildiği, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrası ile yürütme yetkisine ilişkin olmak kaydıyla Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarma konusunda Cumhurbaşkanına genel bir yetki verildiği, uluslararası andlaşmaların feshi usulüne ilişkin olarak Anayasa'da hüküm bulunmadığı, uluslararası idarelerin yürütülmesi ve buna ilişkin olarak andlaşmaların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanmasının yürütme yetkisine ilişkin olduğu, bu noktadan hareketle uluslararası andlaşmaların onay ve fesih prosedürlerinin 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlendiği, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmeden önce aynı konuların 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'da yer aldığı, TBMM'nin andlaşmaların imzalanması, hatta TBMM'ye sunulması ve onaylanması amacıyla yetki sahibi olmadığı, andlaşmaları nihai olarak yürürlüğe koyma yetkisinin yürütme organına ait olduğu, TBMM'nin yetkisinin onaylamayı veya katılmaya uygun bulmakla sınırlı olduğu, TBMM'nin bu konuya ilişkin yetkilerinin ve hukuki sürecin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile değil TBMM çetüzümü ile düzenlendiği, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ise, andlaşmaların imzalanmasından sona erdirilmesine kadar tüm hususların düzenlendiği, TBMM'nin uygun bulma yetkisinin kullanımına ilişkin hususlara yer verilmediği, bu itibarla TBMM'nin uygun bulma yetkisi gerekçe gösterilerek andlaşmaların onaylanması ve feshi konularının Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyeceği iddiasının yerinde olmadığı, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bazı hükümlerinin iptali

talebinin Anayasa Mahkemesinin 25/06/2020 tarih ve E:2018/126, K:2020/32 sayılı kararı ile reddedildi i, bu kararda yasama organının andla malara ili kin yetkisinin onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret oldu u gerekçesine yer verildi i, her ne kadar dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ı olan 3. maddenin iptali talep edilmemi se de, Anayasa Mahkemesinin andla maların imzalanması, onaylanması, yürürlü e girmesi ve feshedilmesi konularının Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenip düzenlenemeyece i, yürütme alanına dair bir konu olup olmadı ının denetimi sonucunda ve konunun geneline yönelik de erlendirme yaparak bu gerekçeyi olu turdu u, TBMM tarafından kanunla **onaylanması** uygun bulunan bir andla manın feshi için uygun bulma kanununun yürürlükten kaldırılmasına veya TBMM'nin bu yönde bir karar almasına gerek olmadı ı, bu yönde bir sürecin ne Anayasa'da ne de TBMM çtüzü ünde öngörüldü ü, yetkide ve usulde paralellik ilkesine ili kin iddiaların hukuki geçerlili inin bulunmadı ı, uygulamada da 244 sayılı Kanun'un yürürlükte oldu u dönemde, TBMM'nin onaylanmasını uygun buldu u andla maların anılan Kanun'un 3. maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu kararıyla feshedildi i, yürütme organının feshe ili kin yetkisinin yaklaşık yetmi yıllık bir hukukunun ve uygulamasının bulundu u, fesih yetkisi TBMM'de olsa idi anılan Bakanlar Kurulu kararlarına ili kin olarak fesih yönünde TBMM'nin kanun çıkartması veya uygun bulma kanununun yürürlükten kaldırılmı olmasının gerekece i, ancak uygulamada bu yönde kabul edilen kanunlara rastlanmadı ı, Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ili kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin onaylanmasının uygun bulunmasına ili kin 6251 sayılı Kanun'un sözle me hükümlerini iç hukuk bakımından yürürlü e koymadı ı, uluslararası hukuk bakımından Türkiye Cumhuriyeti'nin sözle me ile ba lanmasını sa lamadı ı, bu Kanun'un hukuki etkisinin yürütme organının sözle meyi onaylayarak yürürlü e koymasını mümkün hale getirmek oldu u, bu nedenle sözle menin feshi için 6251 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına gerek olmadı ı, Anayasanın 90. maddesinde yer alan usulüne göre yürürlü e konulmu uluslararası andla maların kanun hükmünde olduklarına ili kin hükmün, andla maların organik açıdan TBMM'nin kabul etti i bir kanun hükmü oldu u ve bu nedenle sona erdirilebilmesi için TBMM'nin i lemine ihtiyaç duyuldu u ekinde yorumlanamayaca ı, temel hak ve özgürlüklere ili kin andla maların hükümleri ile kanun hükümleri arasında farklılık olması durumunda andla ma hükümlerinin esas alınmasının andla manın Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte oldu u sürece ili kin oldu u, bu türden andla malarda da yetkinin yürütme organına ait oldu u, açıklanan fesih usulünün Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ili kin Avrupa Konseyi Sözle mesine ili kin olmadı ı, belirtilen usulün yaklaşık altmı yıldır uygulandı ı, iç hukukumuzda kadınlara yönelik iddetle mücadele konusunda gerekli düzenlemelerin bulundu u, sözle meden çekilmenin **uygulama bakımından** bir eksikli e yol açmayaca ı, haksız ve hukuki dayanaktan yoksun davanın reddedilmesi gerekti i savunulmaktadır.

DANI TAY TETK K HAK M : Eser Bozkurt

DÜ ÜNCES : Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Cumhurbaşkanının tek ba ına yapaca ı i lemler ile Yüksek Askerî uranın

kararları yargı denetimi dışındadır." ibaresi, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunulmuş kabul edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde metninden çıkarılmış olduğundan, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının hukuki denetimi 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca yapılarak yetki, ekil, sebep, konu ve amaç yönlerinden hukuka uygun olup olmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

Anayasa uyarınca Türkiye Cumhuriyeti, Devletin başlı olan ve yürütme yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanlığı tarafından Devlet başkanı sıfatıyla temsil edilmekte olup yabancı ülkelerle Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin yürütülmesi, bu kapsamda milletlerarası andlaşmaların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmış bulunan milletlerarası andlaşmaların feshedilmesi hususları da Cumhurbaşkanlığının Türkiye Cumhuriyetini Devlet başkanı sıfatıyla temsil yetkisi içerisinde kalmaktadır.

Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında yer alan usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğu yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası andlaşmaları sadece idari anlamda kanun gücüne kavuşturmakta, bunun dışında milletlerarası andlaşmaları organik anlamda yasama işlemi haline getirmemektedir. Anılan maddenin 2. fıkrasında sayılan ve TBMM'nin onaylamayı kanunla uygun bulmasına gerek olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan milletlerarası andlaşmaların da kanun gücünde olduğu gözetilmediğinde, amaçlanan hususun usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası andlaşmalarla idari anlamda kanun gücü tanımak olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Bu durumda; uluslararası andlaşmaların feshedilmesi hususunun yasama işlemine de ila yürütme işlemine ilişkin olduğu, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılabileceği, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın dayanağını teşkil eden hükümlerinin Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında belirtilen ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyeceği belirtilen diğer hususlardan da olmadığı görüldüğünden dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının Anayasa tarafından verilen temsil yetkisi ve 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde verilen yetkiye istinaden tesis edilmiş olması, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andlaşmaların Cumhurbaşkanlığı kararı ile sonlandırılmasının düzenlenmiş olması, TBMM'nin milletlerarası andlaşmalarla ilişkin yetkisinin andlaşmaların onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulunması, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andlaşmaları onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurbaşkanlığının yürütme faaliyetine ilişkin sona erdirmeye yetkisini kullanırken yasama organının bir işlem tesis etmesine gerek bulunmaması nedenleriyle, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında yetki ve ekil unsurları yönünden hukuka aykırılık bulunmadığı düşünülmektedir.

Öte yandan, idareyi işlem yapmaya iten neden idari işlemin sebep unsurunu; idari işlemin hukuk âleminde meydana getirdiği değişiklik konu unsurunu; idari işlem ile ulaşılmak istenen nihai sonuç ise idari işlemin amaç unsurunu oluşturmaktadır.

İdari işlemlerin sebep unsurunun objektif hukuk kurallarına uygun olması, konu

unsurunun me ru olması ve imkânsız olmaması; amaç unsurunun ise her zaman kamu yararı olması gerekmektedir.

Anayasa ile temel hak ve özgürlüklerin korunması, iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması, ki inin ya ama, maddi ve manevi varlı ını koruması ve geli tirmesi, ki i hürriyetinin korunması konularında Devlete bir çok yükümlülük yüklenmi tir.

11/05/2011 tarihinde stanbul'da imzalanan ve dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile **ülkemiz** bakımından feshedilen Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi kadınları her türlü iddetten korumayı, kadınlara yönelik iddet ve aile iç i iddeti önlemeyi, kovu turmayı ve ortadan kaldırmayı; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmayı ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmeyi; kadınlara yönelik iddet ve aile iç i iddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmeyi; kadınlara yönelik iddeti ve aile iç i iddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası i birli ini te vik etmeyi; kadınlara yönelik iddet ve aile iç i iddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamayı amaçlamaktadır.

Anılan Sözle me, 6251 sayılı Kanun'la onaylanmasının uygun bulunmasının ve 08/03/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmasının üzerine ba ta 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu olmak üzere bir çok iç hukuk düzenlemesine etki etmi ve kendisi de iç hukukun bir parçası haline gelmi tir.

Sözle menin iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması gibi amaçlarla üstün kamu yararı gözetilerek imzalandı ı ve onaylanarak yürürlü e sokuldu u tartı masızdır.

Dava konusu Cumhurba kanı Kararında dava konusu i lemin hangi hukuki sebebe dayanılarak ve ne gibi bir kamu yararı amacıyla tesis edildi ine ili kin bilgi bulunmadı ı gibi davalı idarece dosyaya sunulan dilekçelerde de bu yönde bir savunma veya açıklamaya yer verilmemi tir.

Bu durumda; iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması gibi üstün kamu yararına ili kin Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin ülkemiz bakımından feshedilmesine yönelik dava konusu Cumhurba kanı Kararının, -Anayasa ile Devlete yüklenen yükümlülükler de dikkate alındı ında- geçerli bir hukuki sebebe dayandı ının ve kamu yararı amacıyla tesis edildi inin davalı idarece ortaya konulamamı olması nedeniyle sebep ve amaç unsurları yönünden; hukuken kabul edilebilir bir sebebe dayanmayan ve kamu yararı amacına uygun olmayan i lem sonucunda Sözle menin ülkemiz bakımından feshedilmi olması nedeniyle de konu unsuru yönünden hukuka aykırı oldu u ve iptal edilmesi gerekti i dü ünülmektedir.

DANI TAY SAVCISI : Aytaç Kurt

DÜ ÜNCES : 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de

yayımlanan, Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesine İlişkin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının iptali ile bu kararın dayanağı olan 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “milletlerarası andla maların uygulama alanının de i t i ni tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye” ve 3. fıkrasında yer alan “uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete’de yayımlanır.” ibarelerinin Anayasaya aykırı oldu u iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi istenilmektedir.

Ç hukukumuzda; milletlerarası andla maların uygun bulunması usulleri Anayasa m.90’da ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir, yasal düzenleme olarak da bir kısım hükümleri mülga edilen 11.06.1963 yürürlük tarihli ve ilk adı “Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlü ü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun” olan ve 09.07.2018 tarihinde yürürlü e giren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 181. maddesi ile “Bazı Andla maların Yapılması için Cumhurbaşkanlığına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun” olarak adı de i tirilen 244 sayılı Kanun ve bunun yanında 15.07.2018 tarihinde yürürlü e giren 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir.

244 sayılı Kanunun 2. maddesi ile 9 sayılı Kararnamenin 2. maddesi ve Kanunun 3. maddesi ile de Kararnamenin 3. maddesi aynı yönde düzenlemeler içermektedir. 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesi do rultusunda; fesih ancak Anayasa m.90/2 ve m.90/3’de öngörülen ve Meclis onayına ihtiyaç duyulmayan hallerde mümkün olabilecektir ki, Anayasanın 90/1. maddesi uyarınca yasama organının onayının gerekli oldu u hallerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin tasarrufu ile bir uluslararası sözleşmenin feshinin dayanağı olabilecek karar verilebilir. Kaldı ki çok taraflı sözleşmelerde fesih de il sözleşme meden çekilme söz konusudur. İstanbul Sözleşmesi; 29 Kasım 2011 tarihli ve 28127 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 24.11.2011 kabul tarihli ve 6251 sayılı Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulundu una Dair Kanun ile onaylanıp ba layıcı hale gelmiştir. Bakanlar Kurulu’nun 10.02.2012 tarihli Kararı, açıkça 6251 sayılı İstanbul Sözleşmesinin Onay Kanununa atıf yapılmak suretiyle 8 Mart 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Anayasa m.90/5 uyarınca; kanun hükmünde sayılan ve usulüne göre yürürlü e girmiş temel hak ve özgürlüklerle ilgili İstanbul Sözleşmesi korunmalıdır. Anayasaya göre, İstanbul Sözleşmesinin onaylanması ve tatbikinin durdurulması veya sonlandırılması TBMM kararı ile mümkündür. 15.07.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlü e giren 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 2. ve 3. maddeleri incelendi inde; “Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması” ba lıklı Kararnamenin 2. maddesi ile Anayasa m.90 arasında uyum oldu u, “Onaylama” ba lıklı 3. maddesinin 3. fıkrasının ilk cümlesinde “Bir milletlerarası andla manın veya Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından **yürürlü e** girdi i, bir milletlerarası andla manın

uygulama alanının de i ti i, uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır." hükmüne yer verildi i, hükmün "bir milletlerarası andla manın uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihlerin, Cumhurba kanı kararı ile tespit edilmek suretiyle Resmi Gazete'de yayımlanaca ı" yorumu ile stanbul Sözle mesinin, Cumhurba kanı Kararı ile feshinin hukuka uygun oldu u savunması gündeme getirilebilir.

Esasen bu hüküm; 244 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının tekrarı olup, yalnızca usuli nitelik ta ıyıp, Anayasa m.90 dikkate alınarak TBMM veya Cumhurba kanı tarafından tatbiki durdurulan veya sonlandırılan sözleşmelerle ilgili bildirim "Devlet Ba kanı" sıfatıyla Cumhurba kanınca uluslararası muhataplara iletilmesinden ibarettir. Bundan ba ka uygulama, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 3. fıkrasının Anayasaya aykırılı nı gündeme getirir. Bu hüküm, 1963 yılına ait 244 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının tekrarıdır. Hangi uluslararası sözleşmenin TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı oldu u ve hangisinin ba lı olmadığı, Anayasa m.90'nın ilk dört fıkrasında sayılmı tır. TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı olan sözleşme, onay kanunu olmadan yürürlü e giremez ve "kanun hükmünde" sayılamaz. Sözle melerin yürürlü e girmesinde benimsenen yöntem, "usulde paralellik" ilkesi gere ince kaldırılmasında da aynı ekilde uygulanır. TBMM'nin onayına ba lı bir uluslararası sözleşmenin kaldırılması da, yine TBMM'nin tasarrufu ile mümkün olabilir.

Dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanmasına ili kin 6251 sayılı Kanun'un TBMM tarafından yürürlükten kaldırılmaması olması veya dava konusu Cumhurba kanı Kararı alınmadan önce sözleşmenin sona erdirilmesinin uygun bulundu una ili kin yeni bir kanun çıkarılmaması olması nedeniyle, dava konusu Cumhurba kanı Kararında yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca hukuka uyarlık bulunmadı ı sonucuna varılmı tır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu edilen düzenlemenin iptali gerekti i dü ünülmektedir.

TÜRK M LLET ADINA

Karar veren Danı tay Onuncu Dairesince duru ma için taraflara önceden bildirilen 28/04/2022 tarihinde, davacı Ankara Barosu Ba kanlı ı'nı temsilen Türkiye Barolar Birli i Ba kanı Av. Ramiz Erinç Sa kan, Av. Ceren Kalay Eken, Av. İlayda Do a Karaman, Av. Seher Duygu Çıldı an ile davalı Cumhurba kanlı ı'nı temsilen Av. Fatma Turan Ta demir ve Cumhurba kanlı ı dari ler Ba kanlı ı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlü ü Milletlerarası Andla malar Daire Ba kanı Emre Topal'ın geldi i, Danı tay Savcısının hazır oldu u görülmekle, açık duru maya ba landı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten ve Danı tay Savcısının dü ünçesi alındıktan sonra taraflara son kez söz verilip, duru ma tamamlandı. Öte yandan; davacı adına vekaletname ve/veya yetki belgesi sunan Av. Zeynep Birkan akır, Av. Sinem Güne Vardi , Av. Yıldız Melis Gökçe, Av. Hicran Kandemir, Av. Funda Öztürk Altunta , Av. İknur Ebiz Yıldız, Av. Azade Ay, Av. Süreyya Gürgil ve Av. Deniz Aksoy'un da duru ma salonunda izleyici olarak buldukları tespit edildi. Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve

dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görülmüştür:

MADD OLAY VE HUKUK SÜREÇ :

~~Kadınları her türlü ıddetten korumayı, kadınlara yönelik ıddet ve aile içi ıddeti önlemeyi, kovu turmayı ve ortadan kaldırmayı; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmayı ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği tesis etmeyi; kadınlara yönelik ıddet ve aile içi ıddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmeyi; kadınlara yönelik ıddeti ve aile içi ıddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini tesis etmeyi; kadınlara yönelik ıddet ve aile içi ıddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili işbirliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamak amaçlayan~~ Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 11/05/2011 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

29/11/2011 tarih ve 28127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 24/11/2011 tarih ve 6251 sayılı Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'la anılan Sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuştur.

08/03/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 244 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca anılan Sözleşmenin onaylanması kararlaştırılmıştır.

20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesi gereğince karar verilmiştir.

Bunun üzerine bakılan dava açılmıştır.

NCELEME VE GEREKÇE :

USUL YÖNÜNDEN:

Davalı idare tarafından; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının iptal davasına konu edilemeyeceği, davanın öncelikle bu nedenle reddedilmesi gerektiği, öte yandan; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının üçüncü şahıs konumundaki meslek kuruluşu tüzel kişiliğine bir tesiri olmadığından davacının iptal davası açmakta menfaatinin bulunmadığı, ilgililerle ilgili konu Sözleşmeyle yer alan ilkelerin doğrudan uygulanabilen bir niteliğe sahip olmadığı ve taraf ülkelerin iç hukukunda yaptıkları düzenlemeler ile hayata geçirilen niteliğe sahip olduğu, davanın bu nedenlerle ehliyet yönünden reddi gerektiği ileri sürülmüştür.

18/10/1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şurasının kararları yargı denetimindedir." ibaresi, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunulmuş ve kabul edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye

Cumhuriyeti Anayasasında De i klik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

Bu haliyle, daha önce Anayasa gere ince yargı denetimi dı nda kalan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler"e kar ı yargı yolu açılmış olup, davalı idarenin dava konusu Cumhurba kanı Kararının iptal davasına konu edilemeyece ine yönelik usuli itirazı yerinde görülmemiştir.

Öte yandan; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun " İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesinin (a) bendinde, iptal davaları, idari i lemler hakkında yetki, ekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmış olup; dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Sözleşmenin toplumun bütününe yönelik düzenlemeler içermesinin yanı sıra iç hukuka ilişkin etkileri de dikkate alındığında, davacı da dahil olmak üzere tüm vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının dava konusu Cumhurba kanı Kararının iptalini istemekte menfaati bulunduğu sonucuna varılmıştır.

ESAS YÖNÜNDEN:

A) Anayasa'ya Aykırılık İddiasının İncelenmesi:

Anayasa'nın **6. maddesinde**, hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı; **7. maddesinde**, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilmesinin mümkün olmadığı; **8. maddesinde ise**, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurba kanı tarafından Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Anayasa'nın **87. maddesinde**, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri arasında, **104. maddesinin 11. fıkrasında**, Milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak Cumhurba kanının görev ve yetkileri arasında sayılmış olup; "**Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma**" başlıklı **90. maddesinde ise**, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının, maddenin 2. ve 3. fıkralarında belirtilen istisnalar dışında Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır; **maddenin 5. fıkrasında da**, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylanmasını bir kanunla uygun bulup bulmaması yönünden herhangi bir ayırım yapılmadan usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın **104. maddesinin 17. fıkrasında**, Cumhurba kanının yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarabileceği, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişilik hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemeyeceği, Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamayacağı, Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'da milletlerarası andlaşmaların onaylanması ve yayımlanmasına ilişkin

hususlar düzenlenmi olmakla birlikte milletlerarası andla maların feshedilmesi veya bu andla malardan çikılması usulüne ili kin herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

21/01/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i iklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde de i iklik yapımı , bu de i ikliklerle yeni bir hükümet sistemine geçilmi tir.

Anayasa'da yapılan de i ikliklerle, Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri yeniden düzenlenmi , Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanına verilmi , daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörölmü tür.

Yeni hükümet sisteminin en önemli özelliklerinden biri de, Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmi olmasıdır. Yürütmenin di er düzenleyici i lemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yoluyla düzenleme yapabilecektir.

Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında, Cumhurbaşkanının Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma yetkisi konu itibarıyla belli yönlerden sınırlandırılmı tır. Buna göre; Cumhurbaşkanı yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilecek olup; Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemeyece i gibi Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda ve kanunda açıkça düzenlenen konularda da Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamayacaktır.

Anılan maddede belirtilen hususlara riayet edilmeden çıkarılan bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, içeri i Anayasa'ya aykırılık olu turmasa bile, Anayasa'ya aykırı olacaktır.

Bu kapsamda, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnesinin dayana nını te kil eden hükümlerinin, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenip düzenlenemeyece i hususunun, bunun için de öncelikle Anayasa'ya aykırılı ı iddia edilen ibareler ile Cumhurbaşkanına tanınan milletlerarası andla maları ölkemiz açısından sona erdirmeye yetkisinin yürütme görev ve yetkisi kapsamında olup olmadı nının ortaya konulması gerekmektedir.

Anayasanın 90. maddesine göre, onaylanması Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı olan andla maların onaylanıp onaylanmaması "TBMM'nin uygun bulmasına" ba lı olmakla birlikte, yürütme organının, TBMM'nin onaylanmasını uygun buldu u bir uluslararası andla mayı onaylama zorunlulu u bulunmamaktadır. Zira; bir uluslararası andla manın onaylanması yürütme yetkisine ili kin olup, yürütme organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması uluslararası andla manın onaylanarak yürürlü e girmesi için tek başına yeterli de ildir.

Anayasanın 104. maddesine göre uluslararası andla maları "onaylama" yetkisi açıkça Cumhurbaşkanına verildi inden ve andla malar devletin uluslararası sorumlulu unu do urdu undan, Cumhurbaşkanı, gerek zamanlama açısından gerekse uluslararası alanda de i en ya da geli en yeni ko ullar itibarıyla andla manın onaylanmasını erteleyebilece i gibi, onaylamaktan tamamen de vazgeçebilecektir.

Herhangi bir milletlerarası andla mayı imzalayıp imzalamama, onaylayıp onaylamama veya daha önce yürürlü e konulmu bir milletlerarası andla maya dayanarak o andla manın belirli hükümlerini devletler hukuku ve iç hukuk bakımından yürürlü e koyacak tasarruflarda bulunup bulunmama yetkisinin yürütme organına ait oldu u tartışmalıdır.

Yasama organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması, milletlerarası andla ma hükümlerinin devletler hukuku ve iç hukuk açısından yürürlü e girebilmesi için gerekli iç hukuk i lemleriyle birlikte, diplomatik i lemleri de yapabilmesi kapsamında yürütme organına "tam bir takdir yetkisi vermesi" anlamına gelmekte olup, yasama organının bu diplomatik tasarruflar ile milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etmeye yönelik tasarrufları, yürütme organının yerine geçerek bizzat yapması mümkün de ildir.

Bununla birlikte yasama organının, yürütme organının diplomatik tasarrufları yapma ve milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etme konusundaki takdir yetkisini "engelleme yetkisi" bulunmakta olup, yasama organının onaylamayı uygun bulma kanun tekliflerini "reddetmek suretiyle" bu engelleme yetkisini kullanabilece i açıktır.

Benzer ekilde, yasama organının milletlerarası andla malara ili kin yetkisi onaylanmasının uygun bulunması ya da bulunmaması ile sınırlı olup, -uygun bulma kanununda belirtilen çekinceler dı ında- andla ma hükümlerinde de i klik yapma yetkisi de bulunmamaktadır. Milletlerarası andla maları de i tirme yetkisi, yeni bir andla ma yapmak suretiyle, yine Anayasa'nın 90. maddesi çerçevesinde, yürütme organına ait bir yetkidir.

Görüldü ü üzere, Anayasa'nın 90. maddesi ile milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda **asıl yetki** yürütme organına verilmi , yasama organına ise **kısıtlı bir yetki** tanınmı tır.

Nitekim, 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına İli kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 4. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "kinci fıkrada belirtilenlerin dı ında kalan..." ibaresi ile 2. fıkrasının ve 6. maddesinin 1. fıkrasının iptali istemiyle açılan dava sonucunda **Anayasa Mahkemesince verilen 25/06/2020 tarih ve E:2018/126, K:2020/32 sayılı kararda; "Anayasa'nın anılan maddesinin on birinci fıkrasında milletlerarası andla maları onaylama ve yayımlama yetkisinin Cumhurba kanı'na ait oldu u belirtilerek milletlerarası andla malara ili kin yetki yürütme organına verilmi tir. Bu kapsamda, andla ma metinlerinin hazırlanması, imzalanması, son a amada onaylanarak yürürlü e konması gibi hususlar yürütme organı tarafından yerine getirilmektedir. Yasama organının andla malara ili kin yetkisi ise andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibarettir."** denilmek suretiyle milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması rejiminde asli yetkinin yürütmeye ait oldu u, Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulundu u vurgulanmı tır.

Esasında, Anayasa koyucunun milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda 1924 Anayasası'ndan günümüze kadar gelen süreçte benimsedi i yakla ım da, bu hukuki de erlendirmeyi destekler niteliktedir. Nitekim, 1924 Anayasası'nın 26. maddesi ile, "Devletlerle mukavele, muahede ve sulh akdi" vazifesinin Türkiye Büyük Millet Meclisince ifa edilece i hükme ba lanmı tır. Böylece, Anayasa koyucu bu dönemde milletlerarası andla malara

İlikin yetkiyi tamamen yasama organına vermeyi uygun görmüştür. Ancak, uygulamada yasanın sıkıntılar nedeniyle, 1961 Anayasası ile milletlerarası andla malar konusunda farklı bir rejim benimsenmiş ve milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda asıl yetki yürütme organına verilmiştir. Gerçekten, 1961 Anayasası'nın 65. maddesinde, milletlerarası sözleşmelerin onaylanması kural olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı kanunla uygun bulması şartına bağlanmıştır; 95. maddesinde de, milletlerarası andla maları onaylama görev ve yetkisinin Cumhurbaşkanına ait olduğu kabul edilmiştir. Görüldüğü üzere, Anayasa koyucu, 1924 Anayasası ile benimsenen milletlerarası andla malar ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkili olması anlayışını 1961 Anayasası ile terk etmiş ve onaylama yetkisini Cumhurbaşkanına vermiştir. 1961 Anayasası ile benimsenen bu sistemin uygulamada iyileştirilmesi üzerine, aynı hüküm 1982 Anayasası'nda kabul görmüş ve uygulanmıştır. 1982 Anayasası'nın 90. maddesi ile ilgili Danıştay Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde, "*Andla maların uygun bulunması ile ilgili bu madde uygulamada iyileştirildiği ve ihtiyaca cevap verdiği için aynen kabul edilmesi uygun görülmüştür.*" demek suretiyle bu husus vurgulanmıştır. Bu anlatımlar dikkate alındığında, Anayasa koyucunun milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda ihdas ettiği sistemlerin tarihsel gelişimi, milletlerarası andla malar ile ilgili asıl yetkinin yürütme organına ait olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin yayımından önce milletlerarası andla maların onaylanmasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen ve 11/06/1963 tarih ve 11425 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 244 sayılı Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un **703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 181. maddesiyle ilga edilen "Onaylama ve sair tasarruflar" başlıklı 3. maddesinde**, "1. Milletlerarası andla maların onaylanması, bunlara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir Milletlerarası Andla manın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andla maların uygulama alanının de i tiri ni tespit etme, **bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur. ...**" hükmü yer almakta olup; milletlerarası andla maları sona erdirme yetkisini yürütme organına (Bakanlar Kurulu'na) veren **bu maddeye ilişkin teklifin gerekçesinde**, "*Andla malar, bu hüküm gereince, kanun kuvvetini, onaylamayı -veya katılmayı- uygun bulma kanununun yürürlüğe girmesi ile kazanmayacaklardır. Zira, bu kanunun tek hukuki sonucu, Cumhurbaşkanına bir takdir yetkisini Anayasanın 98 nci maddesi uyarınca kullanmak imkanını vermesinden ibarettir; ve, onaylama-veya katılma- ancak ve ancak, Cumhurbaşkanının bu tasarrufu yerine getirmesiyle tekevvün etmiş olacaktır.*"; **yine aynı Kanun'a ilişkin Geçici Komisyon Raporunda ise**, "*Anayasa Hukukunun genel kaideleri gereince, Anayasalarda aksine serhat yoksa, andla maların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, bir Devleti bağlayan bir andla manın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, bir andla manın- Kuzey Atlantik Andla masının artık Cezayir'e kabili tatbik olmayışı gibi- uygulama alanını de i tirme, özellikle mukabele bilmisil maksadiyle, bir andla manın hükümlerinin tatbikini kısmen veya tamamen durdurulma ve bir andla manı sona erdirme hakkındaki diplomatik*

tasarrufları yapmak", bahusus fonksiyonlar kuvvetler ayrılı ı sisteminin cari oldu u bir memlekette, yürütme organının yetki alanına giren tasarruflardan sayılır. Bu husus, söz konusu maddenin 1 nci fıkrasında açıkça belirtilmi tir. Bu gibi konularda, yasama meclislerinin siyasi tercihleri, -tıpkı yürütme organının bir uygun bulma kanununa lüzum olmaksızın onaylıyabilece i veya katılabilece i Andla malar için oldu u gibi- murakebe yollarının kullanılması suretiyle meydana çıkar." denilmektedir.

Bu itibarla, yasama organının milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret oldu u, bu kanunun tek hukuki sonucunun, Cumhuriyet kanına bir takdir yetkisini kullanma imkanını vermek oldu u, Cumhuriyet kanının uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisine sahip oldu u ve milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin (Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshinin) tıpkı andla ma metinlerinin hazırlanması, imzalanması, son a amada onaylanarak yürürlü e konması hususlarında oldu u gibi "yürütme yetkisi" dahilinde bulundu u görüldü ünden, 9 sayılı Cumhuriyet kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhuriyet kanı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır." ibarelerinin **Cumhuriyet kanlı ı Kararnamesi ile düzenlenebilecek hususlardan oldu u** sonucuna ula ılmı tır.

Di er taraftan, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında, Cumhuriyet kanlı ı kararnameleri ile Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin düzenlenemeyece i öngörüldü ünden, davaya konu Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İli Kin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin sona erdirilmesi yetkisinin Cumhuriyet kanlı ı kararnamesine konu edilip edilmeyece i hususunun da Anayasa'ya aykırılık iddiası kapsamında irdelenmesi gerekmektedir. Yukarıda yer verildi i üzere, mezkur Anayasal kural, "Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler"ın Cumhuriyet kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemeyece ini hükme ba lamaktadır. Anayasa'nın anılan hükmünde, Cumhuriyet kanlı ı kararnameleri için öngörülen mezkur "yasak düzenleme" alanından, Cumhuriyet kanlı ı kararnameleri ile do rudan do ruya anılan hakların içeri ine ili kin düzenleme yapılamaması, bu hakların sınırlandırılmaması veya ortadan kaldırılamaması anla ılmalıdır. Dolayısıyla, içeri inde temel hak ve özgürlüklere ili kin herhangi bir hüküm bulunmayan ve sadece Anayasa'nın 90. maddesinde yer alan hükümlere paralel ekilde milletlerarası andla maların yürürlü e konulması ve yürürlükten kaldırılmasına ili kin usuli düzenlemeleri içeren 9 sayılı Cumhuriyet kanlı ı Kararnamesinin anılan hükümlerinin temel hak ve özgürlükler ile ilgili Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasındaki **"yasak alan"a yönelik düzenleme getirdi inden söz edilmeyece i - Cumhuriyet kanlı ı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlara ili kin olmadı ı** açıktır.

Öte yandan; Anayasa veya yürürlükteki di er mevzuatta milletlerarası andla maların hükümlerinin uygulanmasının durdurulması veya sona erdirilmesi (feshedilmesi), uygulanmasının

durduruldu u veya sona erdi i tarihlerin tespiti ve yayımı hususlarının **kanunla düzenlenece ine ilikin herhangi bir hükmün bulunmaması** ve bu hususlara ilikin olarak **yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenlemenin bulunmaması kar ısında**, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ilgili hükümlerinin **“konu bakımından yetki kurallarına uygun” oldu u** sonucuna varılmıştır.

9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Anayasa'ya aykırı oldu u ileri sürülen hükümlerinin "içerik yönünden Anayasa'ya uygunlu u"na gelince; Anayasa'nın yukarıda yer verilen hükümleri gere ince yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanlığına ait olması, milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin yürütme yetkisine ilikin olması ve Türkiye Büyük Millet Meclisine milletlerarası andla maların feshedilmesine ilikin olarak Anayasa ve kanunlarda herhangi bir görev veya yetki verilmemi olması hususları birlikte gözetildi inde, milletlerarası andla maların sona erdirilmesine ilikin i lemlerin, kayna ını Anayasa'dan alan yürütme yetkisi ve görevi kapsamında Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılaca ı, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurbaşkanlığının, yürütme faaliyetine ilikin sona erdirme yetkisini kullanırken yasama organının bir i lem tesis etmesine gerek bulunmadı ı sonucuna ula ılmış olup; bu haliyle 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *“bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme”* ve 3. fıkrasında yer alan *“uygulamasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır.”* ibarelerinin **içerik itibarıyla da Anayasa'nın yukarıda yer verilen düzenlemelerine aykırı olmadı ı** anlaşılmıştır.

Di er taraftan, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında yer alan usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları sadece "i levsel anlamda" kanun gücüne kavu turmakta, bunun dı ında milletlerarası andla maları "organik anlamda" yasama i lemi haline getirmemektedir. Dolayısıyla usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları onaylama yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanlığına bu andla maları sona erdirme yetkisi veren 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin anılan düzenlemelerinin bu yönüyle de Anayasa'ya aykırı olmadı ı anlaşılmaktadır.

Kaldı ki, Anayasa'nın 90. maddesinin 2. fıkrasında sayılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı kanunla uygun bulmasına gerek olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan milletlerarası andla maların da kanun gücünde oldu u gözetildi inde, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrası ile amaçlanan hususun usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla malara "i levsel anlamda" kanun gücü tanımak oldu u açıkça anlaşılmaktadır.

Tüm bu anlatımlar do rultusunda, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *“bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme”* ve 3. fıkrasında yer alan *“uygulamasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır.”* ibarelerine yönelik Anayasa'ya aykırılık iddiası ciddi görülmemiştir.

B) Dava Konusu Cumhuriyet Kanı Kararının İncelenmesi:

İlgili Mevzuat:

Anayasa'nın **10. maddesinde**, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu, kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, Devletin bu eşitliğini yaama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu, bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı, çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları; **12. maddesinde**, herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu; **13. maddesinde**, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı; **17. maddesinde**, herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; **19. maddesinde**, herkesin, kişisel hürriyeti ve güvenliğini sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı, tekilatı kuracağı, her türlü istismara ve iddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alacağı; **104. maddesinde**, Cumhuriyet Kanınının Devletin başkanı olduğu, yürütme yetkisinin Cumhuriyet Kanına ait olduğu, Cumhuriyet Kanınının, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil edeceği, Anayasa'nın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin edeceği, Milletlerarası anlaşmaları onaylayacağı ve yayımlayacağı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhuriyet Kanını kararnamesi çıkarabileceği, ayrıca Anayasa'da ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getireceği ve yetkileri kullanacağı hüküm altına alınmıştır.

Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin **1. maddesinde**, Sözleşmenin amacının; kadınları her türlü iddetten korumak, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği tesis etmek, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek, kadınlara yönelik iddeti ve aile içi iddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası birliğini tesis etmek ve kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili birliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamak olduğu; **2. maddesinde**, Sözleşmenin aile içi iddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız biçimde

etkileyen kadınlara yönelik her türlü iddet biçimi için geçerli oldu u, Tarafların Sözleşmeyi tüm aile içi iddet maddelerine uygulamaya tevkil edileceği, Tarafların Sözleşmenin hükümlerini uygularken, toplumsal cinsiyete dayalı iddet maddeleri kadınlara özel önem atfetmeleri gerektiği; **3. maddesinde, kadınlara yönelik iddetin** bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmakta oldu u ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına geldiği, **aile içi iddetin** aile içerisinde veya hanede veya maddi faille aynı evi paylaşan da paylaşmayan eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik iddet eylemi anlamına geldiği, **toplumsal cinsiyetin** kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşaa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına geldiği, **kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı iddetin**, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen iddet anlamına geldiği, **maddurun** kadınlara yönelik iddete ve aile içi iddete maruz kalan gerçek kişilerin anlamına geldiği, **kadınlar** kelimesinin 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsadığı; **78. maddesinin 1. fıkrasında**, maddenin 2. ve 3. fıkralarında öngörülen istisnalar dışında, Sözleşmenin herhangi bir hükmüne ilişkin hiçbir çekince öne sürülemez; **2. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birliği'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiriyle 30. maddenin 2. paragrafı, 44. maddenin 1. paragrafının e bendi, 3. ve 4. paragrafları, küçük suçlara ilişkin 35. madde başlığında 55. maddenin 1. paragrafı, 37., 38., ve 39. maddeler başlığında 58. madde ve 59. madde hükümlerini uygulamama veya sadece özel vaka ya da durumlarda uygulama hakkını saklı tutacağını belirtebileceği; **3. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birliği'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle, 33. ve 34. maddelerde atıfta bulunulan davranışlar için cezai yaptırımlar yerine cezai olmayan yaptırımlar saklama hakkını saklı tutacağını belirtebileceği; **80. maddesinde**, her Tarafın istediği zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle bu Sözleşmeyi feshedebileceği, bu tür fesihlerin bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe gireceği kararlaştırılmıştır.

08/03/2012 tarihinde kabul edilerek 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un **1. maddesinde**, Kanun'un amacının iddete uğrayan veya iddete uğrayan tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip maddur olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek oldu u, Kanun'un uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf oldu u uluslararası sözleşmelerin, özellikle Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemelerin esas alınacağı, iddet maddelerine verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine

duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izleneceği, iddet ma duru ve iddet uygulayan için alınan tedbir kararlarının insan onuruna yararlı bir şekilde yerine getirileceği, bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı iddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı iddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı; **2. maddesinde, ev içi iddetin** iddet ma duru ve iddet uygulayanla aynı haneyi paylaşan aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik iddeti, **kadına yönelik iddetin** kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda iddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı, **iddetin** kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı, **iddet ma durumun** bu Kanunda iddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve iddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi, **iddet önleme ve izleme merkezlerinin** iddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışanlarını yedi gün yirmidört saat esasıyla yürüten merkezleri ifade etti; **14. maddesinde,** Bakanlığının, gerekli uzman personelin görev yaptırılması ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, iddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışanlarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışmaları usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, iddet önleme ve izleme merkezlerini kuracağı, kurulan merkezlerde iddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmalarının yapılacağı ve destek hizmetlerinin verileceği; **15. maddesinde,** bu Kanun kapsamında iddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından iddet önleme ve izleme merkezleri tarafından maddede sayılan destek hizmetlerinin verileceği hükümleri yer almaktadır.

Hukuki Değerlendirme:

Anayasa uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olmaları ve temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşmaların hükümlerinin doğrudan esas alınacak üstün norm olması nedeniyle, milletlerarası andlaşmaların iç hukuka etki edebildikleri açık olmakla birlikte, özünü itibarıyla milletlerarası andlaşmaların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmamış bulunan milletlerarası andlaşmaların feshedilmesi hususlarının milletlerarası ilişkilerin yürütülmesine ilişkin olduğu tartışılmazdır.

Cumhurbaşkanı, Devletin başı olarak ve Devlet Başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil etmekte olup; milletlerarası hukukta bu temsil yetkisi ve görevi çoğunluk zaman milletlerarası andlaşmalarla kullanılmaktadır.

Milletlerarası andla maların, yürütme organı tarafından ülkemizin yabancı ülkeler veya kurulu larla ili kileri çerçevesinde de erlendirilmesi sonucu, Devletin güncel menfaatleri do rultusunda ve ülkemizin taraf olmasında yarar görülüp görülmemesine ba lı olarak imzalanıp imzalanmamasına karar verilmektedir.

Yürütme organı tarafından imzalanan ve onaylanması uygun bulma kanununa ba lı olmayan milletlerarası andla malar do rudan imzalanmakla, onaylanması TBMM tarafından kanunla uygun bulunan milletlerarası andla malar ise do rudan uygun bulma kanununun yayımlanmasıyla yürürlü e girmemekte, Anayasa uyarınca Cumhurba kanı tarafından onaylanarak Resmi Gazete'de yayımlanması halinde yürürlü e girmektedir.

Anayasa'nın onaylama yetkisini Cumhurba kanına vermi olması, milletlerarası andla maların Türkiye Cumhuriyeti'nin güncel menfaatleri yararına olup olmadığı konusunda son de erlendirmenin Cumhurba kanı tarafından yapılaca nı ortaya koymaktadır.

Milletlerarası andla maların onaylanması veya sona erdirilmesine yönelik i lemler, nitelikleri itibarıyla hem iç hukukta hem de milletlerarası hukukta sonuç do urmakta olup, yukarıda da belirtildi i üzere Cumhurba kanına devletin ba lı olması nedeniyle bu i lemlere dair yetkiler tanınmı tır.

Anayasa'nın 125. maddesinde, yargı yetkisinin, idarî eylem ve i lemlerin hukuka uygunlu unun denetimi ile sınırlı oldu u, hiçbir surette yerindelik denetimi ekinde kullanılmayaca ı, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen ekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve i lem niteli inde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemeyece i hüküm altına alınmı olup, 2577 sayılı dari Yargılama Usul Kanunu'nun " dari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" ba lıklı 2. maddesinde de, idari yargı yetkisinin, idari eylem ve i lemlerin hukuka uygunlu unun denetimi ile sınırlı oldu u, idari mahkemelerin yerindelik denetimi yapamayaca ı, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurba kanlı ı kararnamelerinde gösterilen ekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve i lem niteli inde veya idarenin takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı veremeyece i belirtilmek suretiyle idari yargı yetkisinin sınırları çizilmi tir.

Görüldü ü üzere, idari i lemler üzerindeki yargısal denetim bu i lemlerin hukuka uygunlu unun saptanmasıyla sınırlı olup, idari yargı organlarının idareyi belli bir yönde i lem veya eylem tesisine zorunlu kılacak biçimde yargı kararı vermeleri Anayasa ve 2577 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen ilkeleriyle ba da mayacaktır.

9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3. maddesi ile bir milletlerarası andla mayı onaylama veya sona erdirme konusunda Cumhurba kanına tam bir yetki tanınarak bu i lemler Cumhurba kanının takdirine bırakılmı tır.

Bu itibarla, Cumhurba kanına devletin ba lı sıfatına istinaden tanınmı olan takdir yetkisi gere ince ve aynı zamanda milletlerarası hukuk çerçevesinde tesis edilen dava konusu Cumhurba kanı Kararının yargısal denetiminin, di er idari i lemlerin tabi oldu u yargısal denetimle aynı esaslar do rultusunda yapılamayaca ı açık olup, Cumhurba kanına tanınan takdir yetkisini kaldırarak ekilde bir denetim yapılması milletlerarası andla maların sona erdirilmesine ili kin Cumhurba kanı kararlarının Anayasa'nın açık hükmüne aykırı ekilde yerindelik

bakımından denetime tabi tutulması anlamına gelecektir.

Öte yandan; Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca milletlerarası andla maların Anayasa'ya aykırılığını iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulması mümkün olmayıp, bu hükümden hareketle Anayasa Mahkemesince uygun bulma kanunlarının (çekince konulan bazı andla malar bakımından ayrıksı durumlar bulunmakla birlikte) hukuki denetiminin sadece son oylamada öngörülen çoğunlukla kabul edilip edilmediği ile sınırlı olarak ekil bakımından yapılabileceği kabul edilmektedir.

Nitekim; Anayasa Mahkemesinin, 05/07/2010 tarih ve 6007 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İletimine Dair Birlikte İkinin Anlaşımının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun'un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla açılan iptal davası neticesinde verilen 31/05/2012 tarih ve Esas:2010/92, K:2012/86 sayılı kararında;

"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş bir milletlerarası andla maların, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesi, Devletin o andla mayla kabul ettiği yükümlülüklerini yerine getirememesi neticesini ortaya çıkaracaktır. Bu hâl tartışmasız olarak Devleti, uluslararası hukuk karışında zor durumda bırakacak, Devlet andla maların niteliğince ve kapsamına göre birtakım yaptırımlara maruz kalabilecek ve uluslararası alandaki saygınlığının zarar görmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, anayasa koyucu, milletlerarası andla maların onaylanmalarının ardından iptale konu olabilmemesinin uluslararası hukuk açısından Devleti bir takım ciddi sorumluluklar altına sokabileceğini düşünmü ve onları Anayasal denetimin dışında tutmuştur. ...

Anayasa'nın 104. maddesine göre, milletlerarası andla maları onaylama ve yayımlama yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Anayasa'nın 90. maddesi ise Cumhurbaşkanının milletlerarası andla mayı onaylamasını, TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlamıştır. Uygun bulma kanunları diğer kanunlardan temelde farklı olmayıp onlarla aynı süreci izleyerek kabul edilirler, tarih ve numara alırlar, Resmî Gazete'de yayımlanırlar. Ancak, bu kanunlar ilke olarak üç maddeliktir. İlk madde, ilgili andla maların çekince konularak veya çekincesiz uygun bulunduğunu, ikinci madde, kanunun yürürlüğe giriş tarihini, üçüncü madde ise kanunun yürütülmesini düzenler.

Anayasa'nın 148. maddesinde, 'Anayasa Mahkemesi, kanunların, 'Anayasaya ekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler.' denilmektedir. Anayasa, kanunların Anayasaya uygunluk denetimine getirdiği istisnalara da aynı maddede ya da farklı maddelerde yer vermiştir. Kanunların ekil bakımından denetiminin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapıp yapılmadığı ile sınırlı olması ve Anayasa'nın 174. maddesindeki Türkiye Cumhuriyeti'nin laik niteliğini koruma amacını güden inkılâp kanunlarının Anayasa'ya aykırı olduğu ekinde anlaşılacaklarına dair hükümleri bunun istisnalarıdır. Ancak, Anayasa'da uygun bulma kanununun denetimini yasaklayan bir kural bulunmamaktadır. Ayrıca, ne 1982 Anayasası'nın gerekçesinde ne de onun göndermede bulunduğu 1961 Anayasası'nın gerekçesinde bunun aksini belirten bir ifadeye de yer verilmemektedir. Öte yandan, belirtilen anayasal düzenlemeler karışında bu denetimin yapılması, devletin bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyması, işlem ve eylemlerinin bağımsız yargı

denetimine tabi olması anlamına gelen hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu nedenle, andla maldan bağımsız olarak uygun bulma kanunlarına karşı Anayasa Mahkemesine başvurulabileceği kabul edilmelidir.

Bir milletlerarası andla madde, doğrudan denetime tabi tutulamamasına rağmen onaylanmasını uygun bulan kanunun anayasallık denetimi mümkündür. Ancak, Anayasa'nın 90. maddesindeki emredici hüküm gereği, uygun bulma kanunu denetlenirken andla madde denetiminin yapılmasına izin verilmemiştir. Anayasa koyucunun milletlerarası andla maldan Anayasal denetimini açık bir irade ile dışarıda bırakmasına rağmen, uygun bulma kanununun denetimi yoluyla andla malar hakkında devalendirme yapmak Anayasa'nın 90. maddesindeki yasaklayıcı düzenlemeyi ihlalsiz hale getirecektir.

Uygun bulma kanununun ekil bakımından denetimi, kanunun son oylamasında öngörülen çoğunlukla kabul edilip edilmediği ile sınırlıdır. ekil denetimi kapsamında Anayasa'nın 90. maddesiyle getirilen yasa dışı bertaraf edici nitelikte denetim yapılması da söz konusu olamaz.

Uygun buldukları andla maddeyi tekrar etmeyen ve ilke olarak üç maddeden oluşan uygun bulma kanunlarının esas yönünden denetimini yapmayı kabul etmek, andla madde içeriğinin ilkinin devalendirmelerde bulunmayı gerektirir. Uygun bulma kanununun andla madde kuralları gözetilerek incelenmesi, andla madde kurallarının dolaylı olarak denetlenmesi anlamına gelir. Oysa, Anayasa'nın 90. maddesi böyle bir incelemeye engeldir.

Bununla beraber, uygun bulma kanununun bazı hükümleri, onaylanmasını uygun bulduğunu andla madde ayrılabilir, bağımsız olarak kendi başına hüküm ifade edebiliyor ve ondan ayrı olarak hukuk düzeninde etki yapabiliyorsa, anılan hükümlerin Anayasa'ya aykırılığı iddiasının esas bakımından incelenmesi mümkündür. Buna karşılık uygun bulma kanununun ancak andla madde ile birlikte anlam ve etki taşıyan nitelikteki hükümlerinin esas bakımından denetlenebilmesi söz konusu değildir. ...

Kanun'un dava konusu kural olan 1. maddesi, uygun bulduğunu Anla madde ile birlikte anlam taşımaktadır ve ancak onunla birlikte ele alındığında hukuk düzenimizde etki yapabilir niteliktedir. Bu nedenle, söz konusu kuralın denetiminin ancak Anla madde kuralları gözetilerek yapılabileceği, bunun da Anayasa'nın 90. maddesinde yasaklanan andla madde kurallarının denetlenmesi anlamına geleceği açıktır." ekindeki gerekçeyle iptal isteminin reddine karar verilmiştir.

Benzer şekilde, Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasında imzalanan ve 15/07/2010 tarih ve 6007 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralının Tesisine ve İletimine Dair Birlikte İmzalanmış Anla madde onaylanmasına ilişkin 27/08/2010 tarih ve 2010/918 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle açılan davada neticesinde Danıştay Onuncu Dairesince verilen 09/06/2015 tarih ve E:2011/8967, K:2015/2814 sayılı kararda;

"... uyu mazlık konusu olayda tartışılması gereken husus, uluslararası andla malar ile benimsenen hususların iç hukuka yansıtılmalarına ilişkin idari kararlar hakkında idari yargının herhangi bir denetiminin söz konusu olup olmayacağıdır.

Ayrılabilir idari kararlar kuramı, idari idarenin "icrai" özelliği bakımından idari karar alma

sürecinde gerçekte tirilen halka i lemlerinin tek ba larına hukuki sonuçlar do urabilme yeterlili ine sahip olmaları halinde; bunların, bu süreçten ayrılmalarını ve ba ımsız olarak iptal davasına konu yapılabilmelerini sa lamaktadır.

Ayrılabilir i lemler kuramının, uluslararası sözleşmeler bakımından da uygulanabilme imkanı sayesinde, uluslararası ili kilerden ayrılabilir nitelikteki i lemlerin yargısal denetiminin kabul edilmesi halinde, ayrılabilir i lemlerin iptali ile birlikte otomatik olarak milletlerarası andla maların iptali sonucunun ortaya çıkmayacağı nın kabul edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ancak davanın konusunu uluslar arası ili kiden ayrılabilir nitelikte, ona dayanan, uygulanmasını sa layan di er bir idari i lemin (yer seçimi kararı, lisans verilmesi veya ihale gibi) olu turması halinde esas yönünden bu i lemin yargısal denetiminin yapılabilece i, ancak onay kararnamesinin uluslararası andla madan ba ımsız olarak yargısal denetiminin yapılmasının mümkün olmaması halinde ise sadece yetki ve ekil yönünden yargısal denetiminin yapılabilece i sonucuna ula ılmaktadır."

eklindeki gerekçeyle, uygun bulma kanunu sonrasında onaylanan veya do rudan yürütme erki tarafından onaylanan milletlerarası andla maların onaylanmasına dair kararların yetki ve ekil unsurları haricinde hukuki denetime tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmış olup, taraflarca temyiz isteminde bulunulması üzerine, anılan kararın davanın reddine ili kin kısmı Danı tay dari Dava Daireleri Kurulunun 14/02/2018 tarih ve E: 2016/837, K: 2018/469 sayılı kararıyla onanmış , davacının kararın düzeltilmesi istemi Danı tay dari Dava Daireleri Kurulunun 16/10/2019 tarih ve E:2018/3720, K:2019/4491 sayılı kararıyla reddedilerek anılan kararın redde ili kin kısmı kesinleşmiştir.

Anayasa'ya aykırılık iddiasının incelendi i kısımda belirtildi i üzere; TBMM'ye milletlerarası andla maların feshedilmesine ili kin olarak Anayasa ve kanunlarda herhangi bir görev veya yetki verilmemi olması, bu suretle TBMM'nin milletlerarası andla malara yönelik yetkisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmaktan ibaret olması, milletlerarası andla maların feshedilmesinin (sona erdirilmesinin) yürütme yetkisine ili kin olması ve yürütme yetkisinin Anayasa gere ince Cumhurba kanına ait bulunması hususları ile 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin birlikte de erlendirilmesinden; milletlerarası andla maların feshine ili kin i lemlerin, kayna ını Anayasa'dan alan yürütme yetkisi ve görevi kapsamında Cumhurba kanı tarafından yapılacağı , Cumhurba kanının, yürütme faaliyetine ili kin fesih yetkisini kullanırken yasama organının bir i lem tesis etmesine gerek bulunmadığı sonucuna ula ılmıştır.

Di er taraftan, her ne kadar Anayasa'nın 90. maddesine göre uyarınca, bir takım milletlerarası andla maların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı olan andla maların onaylanıp onaylanmaması "TBMM'nin uygun bulmasına" ba lı olsa da, Anayasa'nın 104. maddesiyle uluslararası andla maları "onaylama" yetkisi açıkça Cumhurba kanına verildi inden ve Cumhurba kanının uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulundu undan, Cumhurba kanının TBMM'nin onaylanmasını uygun buldu u bir uluslararası andla mayı onaylama zorunlulu u bulunmadığı gibi, gerek zamanlama açısından gerekse uluslararası alanda de i en ya da geli en yeni ko ullar itibarıyla andla manın onaylanmasını

erteleyebileceği, onaylamaktan tamamen vazgeçebileceği ve daha önce onaylamış olduğu bir andla mayı (yasama organının herhangi bir i tiraki olmaksızın) sona erdirebileceği de açıktır.

Ayrıca, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilmesi öngörülen Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 80. maddesinde, “Her Taraf istediği zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne yapacağı bir bildirimle bu Sözleşme’yi feshedebilir. ...” hükmü yer almaktadır; TBMM’nin söz konusu Sözleşmenin onaylanmasını uygun bulurken, anılan Sözleşmenin feshedilebilmesi hususunda “Taraflara” – bu arada yürütme organına/Cumhurbaşkanlığına- Sözleşmeyi feshetme yetkisini de verdiği inde tereddüt bulunmamaktadır.

Öte yandan; Anayasa uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti, Devletin başlı olan ve yürütme yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanlığı tarafından Devlet başkanlığı sıfatıyla temsil edilmektedir.

Yabancı ülkelerle Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin yürütülmesi, bu kapsamda milletlerarası andlaşmaların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmamış bulunan milletlerarası andlaşmaların feshedilmesi, **sona erdirilmesi ve andlaşmalardan çekilme** hususları da Cumhurbaşkanlığının Türkiye Cumhuriyeti’ni Devlet başkanlığı sıfatıyla temsil yetkisi içerisinde kalmaktadır.

Bu itibarla; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının, Anayasa tarafından verilen yürütme ve temsil yetkisi ile 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde **de verilen yetkiye** istinaden tesis edilmiş olması; daha açık bir ifadeyle, Anayasa uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletlerarası andlaşmalara ilişkin yetkisinin andlaşmanın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulunması, milletlerarası andlaşmaların sona erdirilmesinin yürütme yetkisi dahilinde bulunması, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andlaşmaları sona erdirmenin *Cumhurbaşkanlığı kararı ile* olacağını düzenlenmiş olması, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andlaşmayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurbaşkanlığının yürütme faaliyetine ilişkin sona erdirme yetkisini kullanırken yasama organının bir i lemler tesis etmesine gerek bulunmaması nedenleriyle, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında yetki ve yetkil unsurları yönünden hukuka aykırılık görülmemiştir.

Diğer taraftan; yetki ve usulde paralellik ilkesi mevzuatta aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece bir idari i lemin tesisinde uygulanan yetki ve usul kurallarının aynı i lemin geri alınması, kaldırılması ve de i tirilmesine yönelik i lemlerde de uygulanmasını ifade etmektedir. Yetkide ve usulde paralellik ilkesi, idari i lemlerin ne şekilde ve hangi merci tarafından geri alınacağını, kaldırılacağını veya de i tirileceğinin mevzuatta düzenlenmediği durumlarda uygulanma imkanı bulmakta olup, mevzuatta bir idari i lemin geri alınması, kaldırılması veya de i tirilmesine ilişkin usulun düzenlenmiş olması ve/veya i lemi tesis etmeye yetkili makamın belirtilmiş olması durumunda uygulanabilmesine olanak yoktur.

9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andlaşmaları sona erdirme konusunda Cumhurbaşkanlığının yetkilendirilmiş olması kararnesinde yetkide ve usulde paralellik ilkesinin uygulanması mümkün olmamakla birlikte, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 6771 sayılı Kanun’la Anayasa’da

yapılan de i iklik öncesinde yürütme yetkisini kullanan Bakanlar Kurulu'nun 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı kararı ile onaylanmı olması nedeniyle anılan sözleşmenin yeni hükümet sisteminde yürütme yetkisini haiz Cumhurbaşkanlığı tarafından feshedilmesinde yetkide ve usulde paralellik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, iç hukukta yer alan düzenlemeleri de incelediğimizde;

- Anayasa'da, Devlete, gerek kadın ve erkek e itli ini sağlamak gerekse de her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak konusunda yükümlülükler yüklendiği; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bir çok maddesinde de iddetin önlenmesi, iddete uğrayan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması amacıyla düzenlemeler yapıldığı; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet gibi suçların üstsoy veya altsoydan birine ya da e (veya 08/07/2021 tarih ve 7331 sayılı Kanunla yapılan de i iklikle eklenen ibareyle bo andı ı e e) kararı ile lenmesinin ayrılmaz bir nedeni olarak kabul edildiği;

- 08/03/2012 tarihinde kabul edilerek 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Kanun'un 22. maddesine dayanılarak hazırlanmak suretiyle 18/01/2013 tarih ve 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği ile iddete uğrayan veya iddete uğrayan tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip ma duru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların düzenlendiği; 6284 sayılı Kanun'da iddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek e itli ine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi esasının benimsendiği; Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı iddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı iddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağına ilişkin kabul edildiği, kolluk görevlerinin, kollu un merkez ve ta ra te kilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek e itli i konusunda e itim almı ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmi olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirileceğinin öngörüldüğü;

- Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 30/12/2019 tarih ve 30994 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 27/12/2019 tarih ve 1584 sayılı kararı ile, aile mahkemesi bulunan yerlerde 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek i lere o yerdeki belirli aile mahkemelerinin bakması, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde ise, gerek aile mahkemelerinin görev alanında olan dava ve i lere gerekse 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek i lere bakmak üzere o yerdeki belirli asliye hukuk mahkemelerinin bakması hususunda ihtisas mahkemelerinin belirlendiği;

- 02/03/2021 tarihinde kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nda ise, kişinin maddi ve manevi bütünlüğü ile özel hayatının güvence altına alınmasının, bu doğrultuda hastanelerde oluşturulan Kadın Destek Birimlerinin yaygınlaştırılmasının, savcılıklarda kurulan kadına karşı iddet konusunda özel soru turma bürolarının ülke genelinde yaygınlaştırılmasının ve iddet mağduru kadınlara avukat görevlendirilmesi çalışmalarının hayata geçirilmesinin amaçlandığı; plandaki aile içi iddet ve kadına karşı iddetle mücadelenin etkinliğini artırılması hedefi doğrultusunda yapılacak faaliyetlerin ayrıca belirlendiği, bu kapsamda e e kararı ile lenen

suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebeplerin bo anma e i de kapsayacak şekilde genişletilmesi, tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi ve böylelikle mağdurlara sağlanan güvencenin artırılması, cinsel saldırı mağdurlarının ikincil örselenmelerini önlemek amacıyla hastanelerde oluşturulan özel merkezlerin/kadın destek birimlerinin yaygınlaştırılması, aile içi ıddet ve kadına karşı ıddetten kaynaklanan suçların etkin bir şekilde soruşturulması amacıyla kurulan özel soruşturma bürolarının ülke genelinde yaygınlaştırılması, ıddet mağdurlarının hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesi uyarınca avukat görevlendirilmesi imkânı getirilmesi, adli yardım hizmetlerinden yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, aile içi ıddet bürolarında görevli Cumhuriyet savcılarını ile tedbir kararlarına bakmakla görevli hâkimlere uygulama birliğini sağlanması için düzenli olarak eğitim verilmesi, tehdit altındaki kadınların daha etkin korunmasını sağlamak için önleyici ve koruyucu kapasite artırılması ve bu kapsamda teknolojik imkânlardan da azami ölçüde yararlanılması, haklarında uzaklaştırma kararı verilenler başta olmak üzere aile içi ıddet veya kadına karşı ıddet uygulayanların rehabilitasyonunun sağlanması, bu amaçla öfke kontrolü ve stres yönetimi gibi etkili programlar geliştirilmesi; bo anma sürecinin taraflar ve çocuklar üzerindeki olası olumsuz etkilerini en aza indirebilmek, özellikle çocukla kişisel ilişkilerin sağlıklı yürütülmesini sağlamak amacıyla süreç hakkında tarafların ve çocukların bilgilendirilmesi ve ihtiyaç duyanlara psiko-sosyal destek sağlanması konularında yürütülecek faaliyetlerin belirlendiği görülmektedir.

Anılan eylem planında belirlenen hususların hayata geçirilmesi noktasında ise; 14/07/2021 tarih ve 31541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7331 sayılı Kanun'un 6 ila 9. maddeleri ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82., 86., 96. ve 109. maddelerinde değişiklik yapılarak madde metinlerine "bo anma e i de kapsayacak şekilde" ibarelerinin eklendiği ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet gibi suçların kişilerin bo anma e i de kapsayacak şekilde işlenmesi halinde ayrıntılı neden olarak kabul edildiği, belirlenen diğer faaliyetlere yönelik çalışmaların da devam ettiği görülmektedir.

Görüldüğü üzere Bu kapsamda; kadına yönelik ıddet ve aile içi ıddetin önlenmesi ve ıddet mağdurlarının korunması amacıyla iç hukukumuzda, Anayasa ve 6284 sayılı Kanun başta olmak üzere birçok düzenlemenin bulunmakta olup, bu düzenlemelere dayalı uygulamaların da belirlenen plan dahilinde hayata geçirilmektedir. İnanılmaktadır.

Bu kapsamda itibarla; Anayasa tarafından verilen temsil yetkisi ve 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde verilen yetkiye istinaden tesis edilmiş olan dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında hukuka aykırılık bulunmadığı ve davanın reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. DAVANIN REDDİNE,

2. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam 554,00 TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına,

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2021/1493
Karar No : 2022/2489

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duru mali i ler için belirlenen 7.425,00 TL vekâlet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinle mesinden sonra davacıya iadesine,

5. Bu kararın **tebli tarihini izleyen 30 (otuz) gün içerisinde Danı tay dari Dava Daireleri Kurulu'natemyiz yolu açık olmak üzere, 28/04/2022 tarihinde oy çoklu uyla karar verildi.**

Ba kan	Üye	Üye	Üye	Üye
Yılmaz	brahim	Metin	Ahmet	Lütfiye
AKÇ L	TOPUZ	ARITI	SARAÇ	GÖZÜTOK AKBULUT
	(X)		(X)	

YARGILAMA G DERLER :

Ba vuru Harcı	: 91,10 TL
Karar Harcı	: 123,60 TL
YD Harcı	: 97,70 TL
YD tiraz Harcı	: 162,10 TL
Vekâlet Harcı	: 8,50 TL
Posta Gideri	: 71,00 TL
TOPLAM	: 554,00 TL

(X)-KARAR ÖZETİ:

Dava, 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İddetinin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesine İlişkin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının iptali ve yürütülmesinin durdurulması ile bu kararın dayanağı olan 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ibarelerinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

LGİLİ MEVZUAT:

Anayasa'nın **6. maddesinde**, hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı; **7. maddesinde**, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilmesinin mümkün olmadığı hükümlerine yer verilmiştir.

Anayasa'nın **87. maddesinde**, "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, denetlemek ve kaldırmak; bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir." denilmek suretiyle uluslararası sözleşmelerin onaylanmasını uygun bulmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri arasında; **104. maddesinin 11. fıkrasında**, "Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar." denilmek suretiyle de uluslararası sözleşmeleri onaylamak ve yayımlamak Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Anayasa'da uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve yayımlanmasına ilişkin hususlar "**Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma**" başlıklı **90. maddesinde**,

"Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişisel hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak amacıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunlu değildir; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari

veya özel ki ilerin haklarını ilgilendiren andla malar, yayımlanmadan yürürlü e konulamaz.

Türk kanunlarına de i iklik getiren her türlü andla maların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004- 5170/7 md.) Usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır.” ekinde düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanı nca Uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve yayımlanmasına ilgili hususlar 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına li kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin **“Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması” ba lıklı 2. maddesinde,**

“(1) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurulu larla yapılacak andla malar Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanır. Bir milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen haller dı nda, onaylamanın veya katılmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir kanunla uygun bulunmasına ba lıdır.

(2) Milletlerarası bir andla maya dayanılarak yapılan uygulama andla maları ile kanunla verildi i yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari veya teknik andla malar Cumhurbaşkanlığı tarafından doğrudan onaylanır.

(3) Ekonomik, ticari veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı a mayan andla malardan; Devlet maliyesi bakımından yüklenme gerektirmeyen, ki i hallerine ve Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmayan andla malar Cumhurbaşkanlığı tarafından doğrudan onaylanır. (4) Türk kanunlarına de i iklik getiren hükümler içeren her türlü milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylamanın veya katılmanın uygun bulunmasına ili kin bir kanun çıkarılmasına ba lıdır.” ekinde;

“Onaylama” ba lıklı 3. maddesinde,

(1) Milletlerarası andla maların onaylanması, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin yürürlü e konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andla maların uygulama alanının de i timini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Cumhurbaşkanlığı kararı ile olur.

(2) Onaylama konusu olan milletlerarası andla manın Türkçe metni ile andla mada muteber oldu u belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, onaylamaya ili kin Cumhurbaşkanlığı kararına ekli olarak Resmî Gazete’de yayımlanır.

(3) Bir milletlerarası andla manın veya Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlü e girdi i, bir milletlerarası andla manın uygulama alanının de i timi, uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler;

Cumhurbaşkanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete’de yayımlanır. Bir milletlerarası andla ma, yürürlük tarihinin tespitine dair Cumhurbaşkanlığı kararında belirtilen yürürlük e giri tarihinde kanun hükmünü kazanır.” ekinde;

**“Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilecek andla malar” ba lıklı 6. maddesinde,
“(1) Onaylanmanın veya katılmanın Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunlu olan andla malar, Cumhurbaşkanlığı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilir.**

(2) Cumhurbaşkanlığı kararı ile do rudan onaylanan andla malardan yayımlanması zorunlu olanlar, yayımlarından ba layarak iki ay içinde Dış İleri Bakanlığı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.” ekinde düzenlenmiştir.

HUKUK DE ERLENDİRME:

Anayasa'ya Aykırılık Yönünden:

Anayasa’da milletlerarası andla maların onaylanması ve yayımlanmasına ili kin hususlar hüküm altına alınmış olmakla birlikte milletlerarası andla maların feshedilmesi veya bu andla malardan çıkılması usulüne ili kin herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

Anayasa’da milletlerarası andla maların onaylanması Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin uygun bulma kanununa ba lanmak suretiyle bu yetki yürütme ve yasama organı arasında payla tılmıştır. Bu durumda; Anayasanın 90. maddesinin 1. ve 4. fıkraları kapsamındaki milletlerarası andla maların onaylanması yetkisinin sadece yürütme organına ait olmadığını açıklar. Nitekim; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşme menin onaylanması da TBMM tarafından 6251 sayılı Kanun’la uygun bulunduğundan sonra sözleşme 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Bu durumda; TBMM tarafından Anayasa’nın 90. maddesinin 1. fıkrası kapsamında çıkarılan uygun bulma kanununa ba lı olarak onaylanan milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Anılan andla maların feshedilmesine ili kin i lemlerin Cumhurbaşkanlığı yürütme yetkisinde olmayıp, TBMM’nin yasama faaliyetine ili kin olması nedeniyle, Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün değildir.

Ayrıca, uyu mazlı ın konusu, uluslararası andla maları feshetme yetkisinin kanunla düzenlenip düzenlenemeyece i de il, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenip düzenlenemeyece i oldu undan ve yetkinin kanunla verilmesi ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle verilmesi farklı hususlar oldu undan; eski dönemde 31/05/1963 tarih ve 244 sayılı Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlü ü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun’un yürürlükte olmayan 3. maddesi ile benzer yetkilerin Bakanlar Kuruluna verilmiş olması, bu yetkinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilmesine dayanak olarak kabul edilemez.

Öte yandan; Anayasa’nın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, usulüne göre yürürlük e konulmuş Milletlerarası andla malar kanun hükmünde olup, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşme menin onaylanması da 6251 sayılı Kanun’la uygun bulunduğundan sonra

sözle me 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış , bu karar 08/12/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve sözle me 01/08/2014 tarihinde yürürlü e girmiş olup anılan tarih itibarıyla kanun hükmü kazanmış tır.

Sözle me, yürürlükte oldu u süre boyunca yargı mercilerini ba layıcı bir kanun niteli inde kararlara esas te kil etmiş ve hatta 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. maddesinde, Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında özellikle sözle menin esas alınacağı hüküm altına alınmış tır.

Sözle menin temel hak ve özgürlüklere ili kin olması nedeniyle, aynı konuda kanunlarla farklı hükümler içermesi durumunda Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca sözle me hükümlerinin esas alınacağı tartışılabilir olup; usulüne göre yürürlü e konularak kanun hükmü kazanan milletlerarası andla maların hukuk sistemine etkileri de göz önüne alındığında, bu andla maların hükümlerinin de i tirilmesi, sona erdirilmesi, feshedilmesi gibi hususların yasama faaliyeti kapsamında oldu u ve Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyece i açıktır.

Kaldı ki, yine Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasında yer alan "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır." hükmüne gere ince, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Anayasa'nın 90. maddesiyle çeli en ifadeler içerdinden en üst norm olan Anayasa'daki hükümlerin uygulanması gerekti i de ortadadır.

Bu nedenlerle; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ibaresi Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırıdır. Ayrıca anılan ibare hiçbir kimse veya organın, kayna ını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağına ili kin Anayasa'nın 6. maddesi ve yasama yetkisinin devredilemeyece ine ili kin 7. maddesine de aykırı olup, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ibaresinin Anayasa'nın 6., 7., ve 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırılığı nedeniyle iptali istemiyle görev ve yetki alanında oldu u için Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulmasına karar verilmesi gerekir.

Yetkide ve Usulde Paralellik İkesi Yönünden:

Yukarıda zikredilen mevzuat çerçevesinde incelendi inde; tam adı "Kadına Yönelik İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olan kısaca "İstanbul Sözleşmesi" olarak bilinen uluslararası insan hakları sözleşmesinin, Anayasa'nın 90. maddesinin 1 ve 4. fıkraları; 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesinin 1. fıkrası ile 6. maddesinin 1. fıkrası kapsamında bir "uluslararası sözleşme" oldu u üphe götürmez bir gerçektir. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanması TBMM'de 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunduktan sonra sözleşme 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış olup; 6251 sayılı Kanun halen yürürlükte dir. Ayrıca bu sözleşmeye dayanılarak 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 8/3/2012

tarikh ve 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun" çıkartılmıştır. **Kanun'un "Amaç, kapsam ve temel ilkeler" başlıklı 1. maddesi,**

"(1) Bu Kanunun amacı; iddete uğrayan veya iddete uğrayan tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunması ve bu kişilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) İddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) İddet mağduru ve iddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı iddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı iddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz." şeklindedir.

Bu düzenleme de halen yürürlüktedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, uluslararası sözleşmelerin feshedilmesi veya bu sözleşmelerden çıkılması usulüne ilişkin Anayasa'da herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

Burada devreye, idare hukukunun temel ilkelerinden olan "yetkide ve usulde paralellik ilkesi" girmektedir. Bu ilkeye göre, idari merci, hangi usulle yapmaya yetkili ise, idari merci için son verme de aynı kurala ve usule tabidir. İdari merci için son verme için farklı bir yetki ve usul öngörülmek isteniyorsa bunun ayrıca düzenlenmesi gerekir. Eğer idari merci için son verme için, yapıldığından farklı bir kural ve usul açıkça öngörülmemişse, kural, idari merci son vermenin idari merci yapıldığı usulüne tabi olmasıdır. Somut olayda da, Cumhurbaşkanlığı İnceleme Birliği'nin 19/03/2021 tarihli sözleşmenin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshine dair Cumhurbaşkanlığı Kararının TBMM'ye gönderilerek bir kanunla uygun bulunması ve/veya sözleşmeye katılmanın uygun bulunduğuna dair 24/11/2011 tarih ve 6251 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması gerekirken bu usul izlenmemiştir.

Kanunlar üç yolla yürürlükten kaldırılabilir. Bunlar; kendiliğinden yürürlükten kalkma, başka bir kanunla yürürlükten kalkma ve Anayasa Mahkemesi kararıyla yürürlükten kalkma şeklindedir. Kendiliğinden yürürlükten kalkma; kanunların ne zaman yürürlükten kalkacağı önceden belirlenmesi halinde belirlenen süre sona erdiğinde başka bir idari merci gerek kalmaksızın kanunun yürürlükten kalkması şeklinde olur. İkinci yol, başka bir kanunla yürürlükten kaldırmadır. Yürürlükten giren yeni bir kanun, eski kanunu yürürlükten kaldırabilir. Buna "ilga" denir. İlga, kanun koyucunun mevcut kanunu kaldırma iradesi şeklinde açıklanabilir. Bu yetki, ilga edilecek kanunu koyan ya da onun üstünde yer alan organa aittir. İlga da sarıh ilga ve zımni ilga olmak üzere ikiye

ayırılır. Sarih ilga, yeni kanunun son kısmında yeni kanunun yürürlüğe girmesiyle hangi kanunun yürürlükten kalkacağına düzenlenmesi yoluyla kanun koyucunun, açıkça mevcut kanunun geçerliliğine son verme amaç ve iradesi durumunu ifade eder. İlgâ eden kanunun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalkan kanun, mülga kanun haline gelir. Mevcut kanunun geçerliliğine son vermek konusunda kanun koyucunun açıkça dile getirmedikçe ilga ekline "zımni ilga" denir. Yeni çıkarılan kanunun, hangi kanunu veya kanunları ilga ettiğini açıkça belirtmediği durumlarda; yeni kanunla eski kanunlar arasında çelişen hükümler olursa eski kanunların hükümlerinin yürürlükten kalktığı kabul edilir. Üçüncü yol ise, Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla yürürlükten kaldırma (iptal) eklinde olur. Kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyen Anayasa Mahkemesi, herhangi bir kanunun anayasa aykırılığını tespit ederse o kanunu iptal edebilir.

Ancak, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. (son) fıkrasındaki, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004- 5170/7 md.) **Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andla maların hükümleri esas alınır.**" eklindeki düzenleme nedeniyle Sözleşmeyle ilgili Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamayacağı açıktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi yetkide ve usulde paralellik ilkesi gereğince, bir işlem hangi usule uyularak tesis edilmişse aynı usule uyularak geri alınması, kaldırılması veya feshedilmesi gerekmektedir.

Anayasa'da TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlüğe giren uluslararası sözleşmelerin feshedilme usulüne ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmaması ve Anayasa'da yürütme organına bu konuda bir yetki verilmemiş olması nedeniyle TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlüğe giren uluslararası sözleşmelerin sadece yürütme organı ile feshedilmesi mümkündür.

Bu itibarla; TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlüğe giren bir uluslararası sözleşmenin feshi ancak TBMM'nin uygun bulma kanununu yürürlükten kaldırması veya sona erdirmeyi uygun bulduğuna ilişkin yeni bir kanun çıkarması sonrasında alınacak bir Cumhurbaşkanlığı kararı ile mümkün olabilecektir.

Davanın açıldığı tarih itibarıyla; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanmasına ilişkin 6251 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmaması olması veya dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı alınmadan önce sözleşmenin sona erdirilmesinin uygun bulunduğuna ilişkin yeni bir kanun çıkarılmaması olması nedeniyle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Konu, Sebep ve Amaç Unsurları Yönünden:

18/10/1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şurasının kararları yargı denetiminden dardır." ibaresi, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunulmuş kabul

edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

Bu haliyle, daha önce Anayasa gereince yargı denetimi dışında kalan "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler"e karşı yargı yolu açılmış olup, Anayasa'da milletlerarası andlaşmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararlarının yetki ve yetkil unsurları dışındaki unsurlar yönünden de hukuki denetiminin yapılmasına engelleyen bir hüküm de bulunmaması karârında, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararlarının yetki ve yetkil unsurları dışında esasına yönelik olarak da inceleme yapılması ve bu doğrultuda 2577 sayılı Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca sebep, konu ve amaç yönlerinden de hukuka uygun olup olmadığının denetlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın **5. maddesinde**, Devletin temel amaç ve görevlerinin, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, hak ve hürriyetlerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaştırmak suretiyle sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak oldu u; **10. maddesinde**, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit oldu u, kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldu u, Devletin bu eşitlikin yaygınlaşmasını sağlamakla yükümlü oldu u, bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı, çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları; **12. maddesinde**, herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip oldu u; **13. maddesinde**, temel hak ve hürriyetlerin, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı; **17. maddesinde**, herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip oldu u, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; **19. maddesinde**, herkesin, kişisel hürriyeti ve güvenliğini sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı, tekelatı kuracağı, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır.

Anayasada, kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip oldu u açıkça belirtildikten sonra, Devlet, eşitlik ilkesini yaygınlaştırma konusunda yükümlü kılınmıştır. Anayasa hükmü, Devletin bu eşitlik ilkesine saygılı davranması ya da bozucu etkilerden kaçınmasının ötesinde, yaygınlaştırılması

için eyleme geçmesini, tedbir almasını, gerekirse pozitif ayrımcılık yapmasını emretmektedir.

Öte yandan, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Kadına Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi 24/11/2011 tarihinde TBMM Genel Kurulunda onaylanmış ve 01/08/2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin **1. maddesinde**, Sözleşmenin amacının; kadınları her türlü İddetten korumak, kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği tesis etmek, kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddet maddelerinin korunması ve bu maddelere yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek, kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini tesis etmek ve kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili işbirliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamak oldu; **2. maddesinde**, Sözleşmenin aile içi İddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız biçimde etkileyen kadınlara yönelik her türlü İddet biçimi için geçerli olduğu, Tarafların Sözleşmeyi tüm aile içi İddet maddelerine uygulamaya teşvik edileceği, Tarafların Sözleşmenin hükümlerini uygularken, toplumsal cinsiyete dayalı İddet maddeleri kadınlara özel önem atfetmeleri gerektiği; **3. maddesinde, kadınlara yönelik İddetin** bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak tanımlanmış olduğu ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına geldiği, **aile içi İddetin** aile içerisinde veya hanede veya, maddi faille aynı evi paylaşan da paylaşmayan eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik İddet eylemi anlamına geldiği, **toplumsal cinsiyetin** kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşaa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına geldiği, **kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı İddetin**, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen İddet anlamına geldiği, **maddurun** kadınlara yönelik İddete ve aile içi İddete maruz kalan gerçek kişi anlamına geldiği, **kadınlar** kelimesinin 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsadığı; **72. maddesinde**, bir taraf Devletçe sunulan Sözleşme'deki her değişikliğin önerisinin, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne iletileceği ve kendisi tarafından Avrupa Konseyi üye ülkelere, her imzalayan devlete, Taraflara, Avrupa Birliği'ne ve 75. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'yi imzalamaya çağrılan her devlete ve 76. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen her devlete bildirileceği, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin değişikliğin önerisini dikkate alacağı ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan Sözleşme'nin Taraflarının görüşüne başvurduktan sonra, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20. maddesinin d fıkrası gereğince oyçokluğuyla değişikliği kabul edebileceği, Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen her değişiklik metninin, kabul için Taraflara iletileceği, kabul edilen her

de i ikli in, tüm Tarafların, Genel Sekreter'i de i ikli i kabul ettikleri hakkında bilgilendirdi i tarihten sonraki bir aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk günü yürürlü e girece i; **74. maddesinde**, Taraflar'ın, Sözle me'nin uygulanması veya yorumlanması sırasında do abilecek her uyu mazlı ı öncelikle müzakere, uzlaşma, tahkim gibi araçlarla veya kar ılıklı anlaşma ile kabul edilen di er barışçıl yollarla çözmek için çaba gösterece i, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, Taraflara, buna onay vermeleri halinde, uyu mazlık sırasında kullanmak için çözüm usulleri olu turabilece i; **78. maddesinin 1. fıkrasında**, maddenin 2. ve 3. fıkralarında öngörülen istisnalar dı ında, Sözle me'nin herhangi bir hükmüne ili kin hiçbir çekince öne sürülemez; **2. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli i'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildiriyle 30. maddenin 2. paragrafı, 44. maddenin 1. paragrafının e bendi, 3. ve 4. paragrafları, küçük suçlara ili kin 35. madde ba lamında 55. maddenin 1. paragrafı, 37., 38., ve 39. maddeler ba lamında 58. madde ve 59. madde hükümlerini uygulamama veya sadece özel vaka ya da durumlarda uygulama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **3. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli i'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildirimle, 33. ve 34. maddelerde atıfta bulunulan davranı lar için cezai yaptırımlar yerine cezai olmayan yaptırımlar sa lama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **80. maddesinde**, her Tarafın istedi i zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildirimle bu Sözle me'yi feshedebilece i, bu tür fesihlerin bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlü e girece i kararla tırılmı tır.

Sözle mede "Toplumsal cinsiyet", kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak in a edilen roller, davranı lar, eylemler ve nitelikler olarak tanımlanmı olup; "toplumsal cinsiyet e itli i" kavramından herhangi bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun oldu unu dü ündü ü sosyal anlamda olu turulmu roller, davranı lar, faaliyetler ve özelliklerden ba ımsız olarak, cinsiyetler arasındaki e itli in, kadın ve erke in güç ili kileri açısından e it ve adil bir konuma sahip olması, gündelik ya amdaki kaynak ve fırsatlara e it bir ekilde ula abilmesi ve tüm toplumda e it haklara sahip bireyler olarak kabul edilmesi anlaşılmalıdır.

Sözle mede, taraf devletlerin, herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda iddete maruz kalmaksızın ya ama hakkını yaygınla tırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve di er tedbirleri alaca ı, kadınlara kar ı her türlü ayrımcılı ı kınayaca ı ve ayrımcılı ı önlemek üzere, gerekli yasal ve idari tedbirleri alacakları, bu Sözle me hükümlerinin, özellikle de ma durların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edecekleri, kadınların toplumsal cinsiyete dayalı iddete kar ı korunması için gerekli olan özel tedbirlerin, bu Sözle me hükümlerince ayrımcılık olarak sayılmayaca ı belirtilmi tir.

Davalı idarenin savunmasında, dava konusu Kararın esasına yönelik olarak, "... Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, temel hak ve özgürlüklere ili kin tarafı oldu umuz di er milletlerarası andlaşmalar, kanunlarımız ve ilgili di er mevzuat, kadınlara yönelik iddetle mücadele ve iddeti önleme konusunda, uluslararası kural ve standartlara da uygun, gerekli düzenlemeleri

içermektedir. Bu itibarla, ülkemizin bahse konu Sözleşme meden çekilmesi, kadınlara yönelik iddetin önlenmesi hususunda hukuki olarak veya uygulama bakımından bir eksiklik ve yol açmayacaktır..." denilmekle yetinilmiştir, İstanbul Sözleşmesi'nden neden çekildiği konusunda hukukun geçerli bir gerekçeye yer verilmemiştir.

İdare faaliyetlerinin temel ve ortak amacı kamu yararınıdır. Kamu yararı, genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarılardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararını ifade etmektedir. Mevzuatta idareye takdir yetkisi tanındığı durumlarda, idare, yargı kararıyla bir işlem veya eylem yapmaya zorlanamaz. Ancak, idareye tanınan takdir yetkisinin kullanımı da mutlak ve sınırsız olmayıp, kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlı olduğundan, yetki, meşru ve konu öğeleri yanında takdire dayanan işlemlerin sebep ve amaç öğeleri yönünden de yargı denetimine tabi bulunduğu kuşusuzdur. Bu anlamda idareye tanınan takdir yetkisinin kullanımı keyfilikten ziyade kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olmak zorundadır. Aksi bir düşünce Hukuk Devletinin ihlali sonucunu doğurur.

Yukarıda belirtilen kadın-erkek eşitliği ilkesi anayasal ilke ve bu konuda Devlete yüklenen pozitif yükümlülük ile Kadına Yönelik İddet ve Aile Çiğ İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi onaylanmak suretiyle taahhüt edilen uluslararası yükümlülükler ve kadına karşı iddetin artan bir şekilde devam etmesi, "toplumsal cinsiyet eşitliği" konusunda farkındalığın artırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Nitekim, 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "Amaç, kapsam ve temel ilkeler" başlıklı 1. maddesinde,

"(1) Bu Kanunun amacı; iddete uğrayan veya iddete uğrayan tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunması ve bu kişilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çiğ İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır. ..." hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Sözleşme önlenmesi amaçlanan hususların ülkemizde devam ediyor olması, 6284 sayılı Kanun'un Sözleşme hükümlerine doğrudan göndermede bulunması, diğer bir deyişle bu Kanunun, kadınları gerçek anlamda korumada tek başına kendisinin yeterli olmayacağını ve devletin Sözleşme'nin desteğine de ihtiyacı olduğunu kabul etmesi, ayrıca sözleşme'nin feshiyle Kanun'un atıfta bulunan hükümlerinin anlam ve uygulama kabiliyetini yitirecek olması karşısında, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının, konu, sebep ve amaç unsurları yönünden de hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, öncelikle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayanağı 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "**bunların hükümlerinin**

T.C.
DANIŞTAY
ONUR DAIRESİ
Esas No : 2021/1493
Karar No : 2022/2489

uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye ibaresinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiği, Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmayarak uyuşmazlığın mevcut hukuki düzenlemeler esas alınarak suretiyle incelenmesi durumunda ise, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının yukarıda belirtilen gerekçelerle iptal edilmesi gerektiği uyuşmazlıkla aynı yönde oluşan Daire kararına katılmıyoruz.

Üye
brahim
TOPUZ

Üye
Ahmet
SARAÇ